

Öndunarfærasýkingar

Vikur 14–15

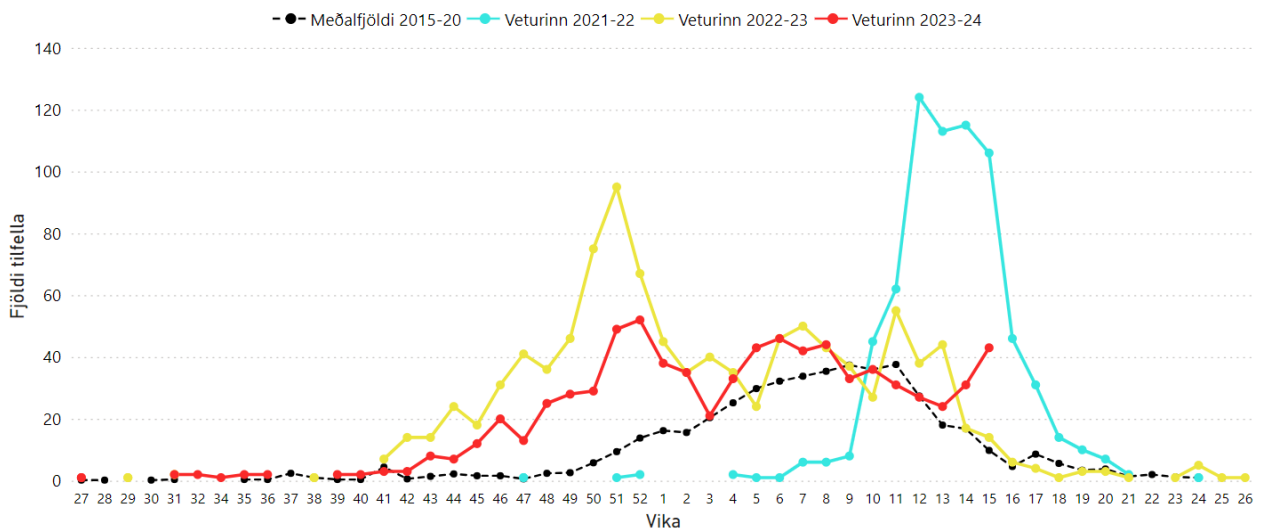
1. – 14. apríl 2024

Embætti landlæknis
Sóttvarnalæknir

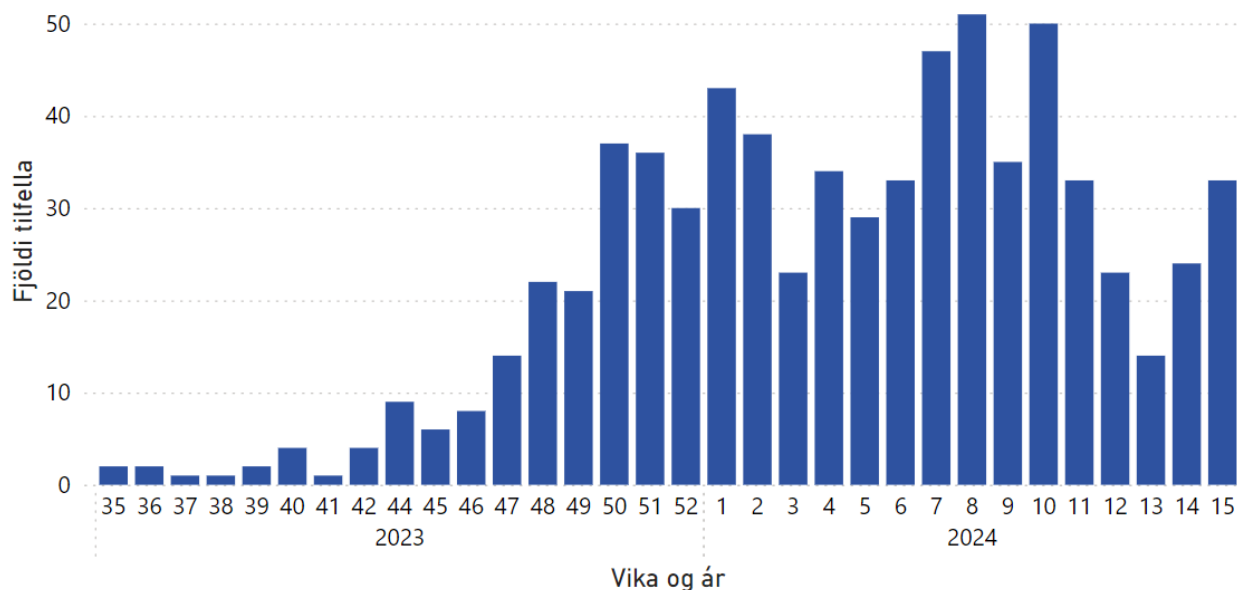
Inflúensa

Inflúensa er enn í talsverðri dreifingu. Tilfellum fór fækkandi frá lokum febrúar en fjölgaði á ný í vikum 14 og 15. Í viku 14 greindist 31 með **staðfesta inflúensu** og 43 greindust í viku 15 (mynd 1). Fjórir einstaklingar greindust með inflúensutegund B í vikum 14 og 15 en aðrir með inflúensutegund A, meirihlutinn með tegund A(H1N1).

Fjöldi **klínískra greininga** á inflúensu eða „flensu“ (greiningar læknis án rannsóknar með PCR-prófi) hefur sveiflast frá upphafi árs og fjölgaði tilfellum einnig í vikum 14 og 15, í samræmi við staðfestar greiningar. Í viku 14 greindust 24 einstaklingar með inflúensulík einkenni og 33 einstaklingar greindust í viku 15 (mynd 2).

Mynd 1. Fjöldi einstaklinga með **staðfesta inflúensu** eftir vikum veturinn 2023–2024 og síðastliðin tvö flensutímabil samanborið við meðaltal síðustu fimm flensutímabila þar á undan (2015–2020). Athugið að veturinn 2020–2021 greindist ekkert tilfelli af inflúensu.

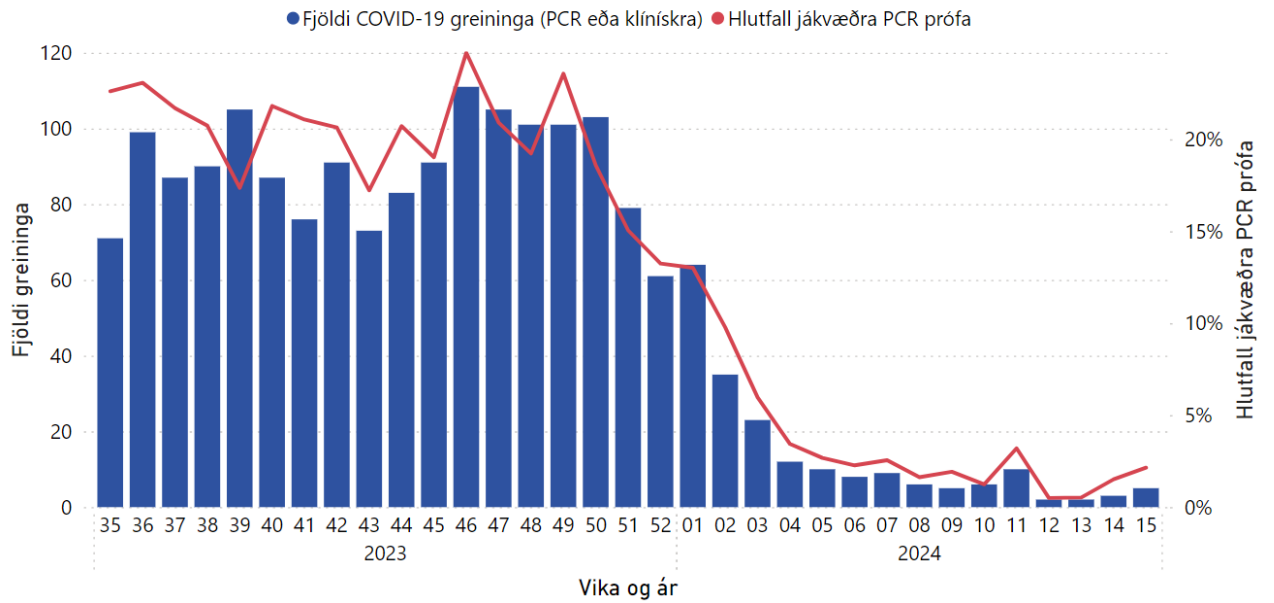
Mynd 2. Vikulegur fjöldi klínískra greininga á **inflúensulíkum einkennum** veturinn 2023–2024.

COVID-19, RSV og aðrar öndunarfærasýkingar

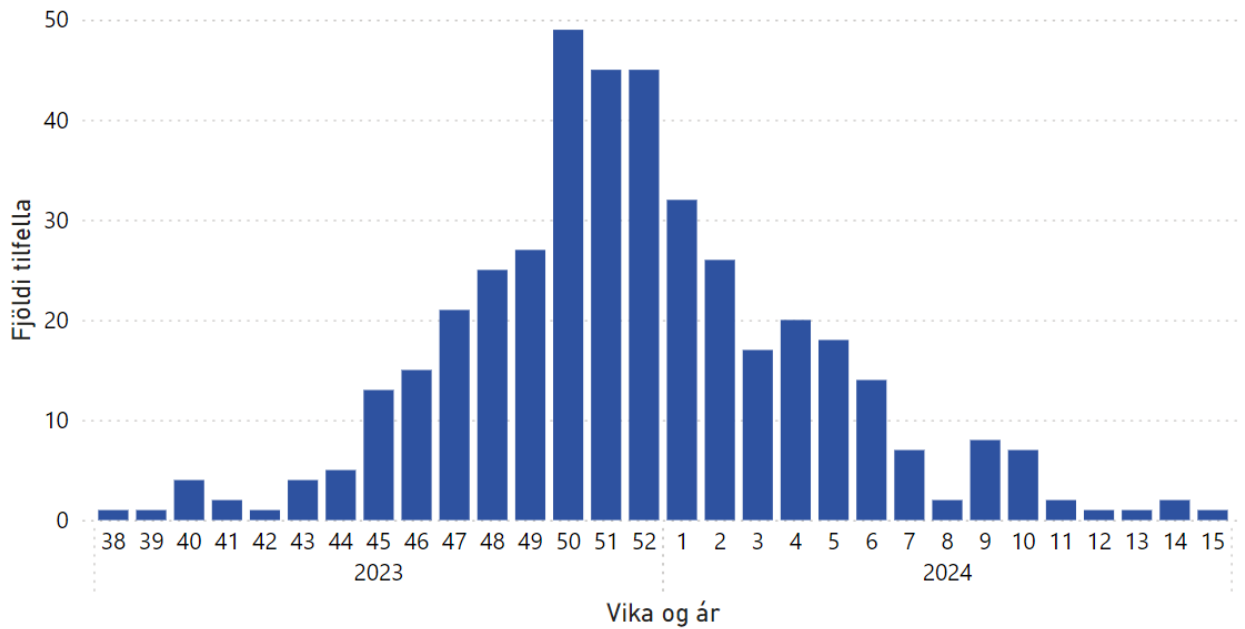
Fá tilfelli greinast nú af **COVID-19 (SARS-CoV-2)**. Í viku 14 greindust þrjár einstaklingar með COVID-19 (með PCR-prófi eða klínískri greiningu) og fimm einstaklingar greindust í viku 15. Hlutfall jákvæðra PCR-prófa af heildarfjölda prófa var um 2% (mynd 3).

Greiningum á **RS-veirusýkingu (RSV)** hefur fækkað frá áramótum. Í vikum 14 og 15 greindust samtals þrjár einstaklingar með RSV (mynd 4), þar af eitt barn undir eins árs aldri.

Algengustu öndunarfæraveirurnar, aðrar en SARS-CoV-2, inflúensa og RSV, sem greindust í vikum 14 og 15 voru parainflúensa, rhinoveira og kórónuveirur aðrar en SARS-CoV-2. Frekari upplýsingar um greiningar á öndunarfæraveirum má finna á [vef sýkla- og veirufræðideildar Landspítala](#) (undir veirugreiningar).

Mynd 3. Vikulegur fjöldi einstaklinga sem greindist með **COVID-19**, annaðhvort með PCR-prófi eða klínískri greiningu (vinstri ás), og hlutfall jákvæðra COVID-19 PCR-prófa af heildarfjölda prófa (hægri ás) veturinn 2023–2024 (frá viku 35 2023, um mánaðamótin ágúst–september).

Mynd 4. Vikulegur fjöldi greindra **RS-veirusýkinga** veturinn 2023–2024.

Kíghósti

Í viku 14 greindust tveir einstaklingar á höfuðborgarsvæðinu með kíghósta, fyrstu tilfellin hér á landi síðan árið 2019. Þriðja tilfellið greindist svo í viku 15. Það lítur því út fyrir að kíghósti sé í dreifingu, a.m.k. á höfuðborgarsvæðinu.

Kíghósti er alvarleg öndunarferasýking hjá börnum, einkum á fyrstu mánuðum ævinnar. Á fyrsta ári ævinnar er börnum sérlega hætt við alvarlegum afleiðingum kíghósta, meðal annars slæmum hóstaköstum, sem geta valdið öndunarstoppi og getur sjúkdómurinn verið lífshættulegur. Hjá eldri börnum og fullorðnum einkennist sjúkdómurinn af kvefeinkennum og langvarandi og þrálátum hósta.

Bólusetning

Bólusetning er áhrifarík leið til að koma í veg fyrir sjúkdóminn hjá ungum börnum. Hér á landi eru börn bólusettil við 3, 5 og 12 mánaða aldur og endurbólusettil 4 og 14 ára gömul. Bóluefnið verndar ekki lengur en í um 10 ár og því er möguleiki á að smitast síðar á ævinni en fullbólusettil einstaklingar veikjast síður alvarlega.

Bólusetning móður á meðgöngu dregur úr hættu á að börn undir 6 mánaða aldri veikist alvarlega og bólusetning fyrir ungbörn skv. áætlun viðheldur svo vörninni. Bólusetning á meðgöngu miðast að því að vernda barnið og því er mælt með henni á hverri meðgöngu.

Endurtekin bólusetning er nauðsynleg til að viðhalda markvissu viðnámi gegn kíghósta, jafnvel hjá þeim sem hafa fengið kíghósta. Mælt er með bólusetningu á 10 ára fresti eftir almennar barnabólusetningar, þegar tilefni gefst. Heilbrigðisstarfsfólk sem sinnir börnum og aðrir sem umgangast börn undir eins árs aldri á næstu mánuðum ættu að sækjast eftir bólusetningu ef 10 ár eru liðin frá síðasta skammti.

Smitleið

Kíghósti smitast á milli fólks með úða frá öndunarferum eins og við hósta eða hnerra. Yfirleitt líða um 2–3 vikur frá smiti þar til einkenni koma fram. Einkennin eru í fyrstu vægt kvef en eftir um tvær vikur færast einkennin í vöxt, oft með áköfum hóstaköstum sem fylgir einkennandi soghljóð við innöndun. Önnur einkenni eru hnerri, nefrennsli og hiti. Einkenni sjúkdómsins geta varað í allt að 10 vikur. Sjúkdómurinn má staðfesta með sýnatöku úr nefi/nefkoki. Sýklalyf gagnast sjaldan til að draga úr veikindum vegna kíghósta en er beitt í einstaka tilfellum, s.s. ef sýkingin veldur lungnabólgu.

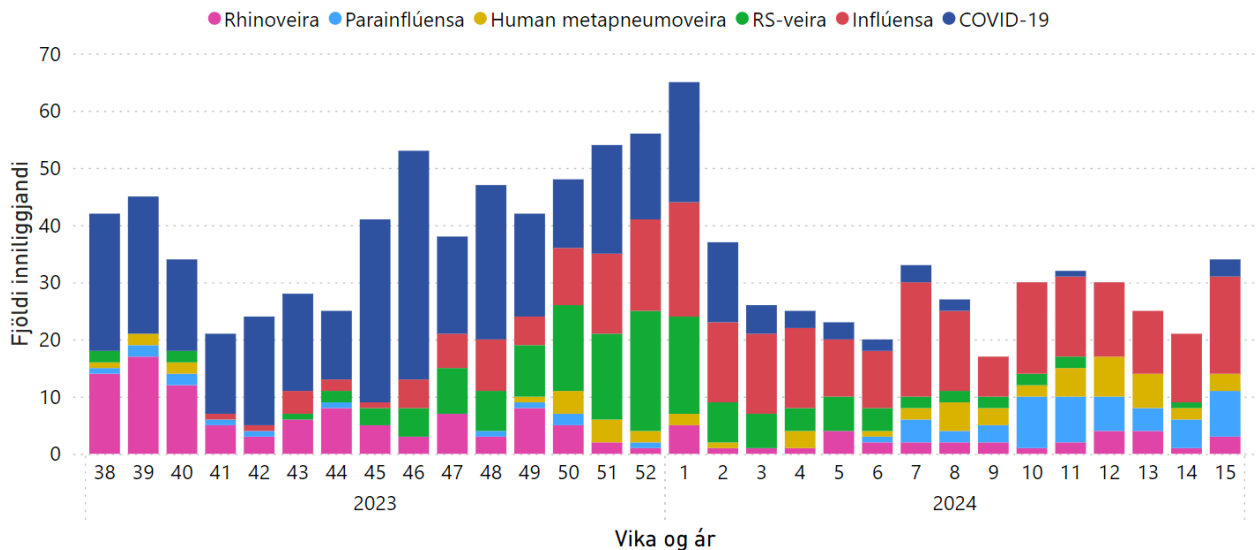
Varúð í umgengni

Einstaklingar með kíghósta þurfa að draga eins og kostur er úr umgengni við ungbörn í u.þ.b. tvær vikur (ef bólusettil innan 10 ára) eða lengur (óbólusettil eða lengra en 10 ár frá síðasta skammti).

Innlagnir á sjúkrahús

Frá miðjum janúar hafa á bilinu 20–30 einstaklingar legið á Landspítala í viku hverri með eina af sex algengustu öndunarferaveirusýkingunum. Í viku 14 var 21 einstaklingur með öndunarferaveirusýkingu inniliggjandi, þar af 12 með inflúensu. Í viku 15 voru 34 einstaklingar inniliggjandi, þar af 17 með inflúensu. Meirihluti þeirra sem lágu inni með inflúensu voru 65 ára eða eldri. Þrír lágu inni með COVID-19 í viku 15, öll einstaklingar 65 ára eða eldri. Eitt barn undir eins árs aldri lá inni með RSV í viku 14 (mynd 5). Þessu til

viðbótar lágu fjórir sjúklingar á bráðamóttöku með öndunarfærasýkingu í yfir tvo sólarhringa og luku sinni legu þar, samkvæmt upplýsingum frá sýkingavarnadeild Landspítala. Þessir einstaklingar telja ekki í birtum tölum.

Mynd 5. Algengustu öndunarfærasýkingar veturinn 2023–2024. Fjöldi innliggjandi einstaklinga á Landspítala.

Samantekt

Inflúensa er enn í nokkuð stöðugri dreifingu. Tilfellum fór fækkandi frá lokum febrúar en fjölgaði á ný í vikum 14 og 15. Langflest greind tilfelli af inflúensu þennan veturinn hafa verið af inflúensustofni A. Fáir greinast með COVID-19 og RSV um þessar mundir. Einstaklingum innliggjandi á Landspítala með öndunarfærasýkingar fækkaði á sl. tveimur vikum en fjöldinn jókst á ný í viku 15. Meirihluti innliggjandi hefur verið með inflúensu. Tveir fullorðnir einstaklingar greindust með kíghósta á höfuðborgarsvæðinu í viku 14 og sá þriðji í viku 15, fyrstu tilfellið hérlandis síðan 2019.

Staðan í Evrópu

Tíðni öndunarfærasýkinga er heilt yfir á niðurleið í ríkjum ESB/EES. Í flestum löndum er lítið eða í meðallagi mikið um inflúensu. Í vikum 13 og 14 var meira um inflúensu af tegund B en tegund A. Tilfellum RSV fer fækkandi og lítið er um RSV í flestum ESB/EES-ríkjum. Lítið er um COVID-19 í öllum ríkjum ESB/EES. Sjá frekari upplýsingar á [vef Sóttvarnastofnunar Evrópusambandsins](#).

Kíghósti er landlægur í Evrópu og um allan heim og kemur í faröldrum á 3–5 ára fresti. Í mörgum ríkjum ESB/EES hefur verið **aukning á kíghóstatilfellum** síðan um mitt ár 2023, m.a. í Danmörku, Svíþjóð og Noregi. Markmið bólusetninga gegn kíghósta er fyrst og fremst að verja ungbörn en á hvaða aldri er mælt með bólusetningum barna gegn kíghósta og hvort boðið er upp á örvunarskammt fyrir unglunga er misjafnt. Þar sem boðið hefur verið upp á bólusetning á meðgöngu hefur það einnig fækkað tilfellum meðal ungbarna.

Sóttvarnir

Full ástæða er til að sinna persónulegum sóttvörnum til að draga úr líkum á að smitast og á að smita aðra.

Við minnum öll á að:

- Fylgja tilmælum um bólusetningar.
- Halda sig til hlés í veikindum.
- Forðast umgengni við ung börn og aðra viðkvæma ef með einkenni.
- Hylja nef og munn við hósta og hnerra.
- Sinna reglulegum handþvotti.
- Notaða grímu við ákveðnar aðstæður eins og á heilbrigðisstofnunum þ.m.t. biðstofum.
- Lofta út.

